

ΛΕΞΙΚΑ

Κριτήρια παρουσίασης και αξιολόγησης

Βιβλιογραφικά στοιχεία του λεξικού

Πλήρης τίτλος του αντιτύπου που χρησιμοποιούμε	Λεξικόν Αραβο-ελληνικόν قاموس عربي يوناني
Εκδότης	Δεν δίνονται οι σχετικές πληροφορίες
Τόπος έκδοσης	Κάιρο Αιγύπτου
Αριθμός τόμων	Ένας (1)
Χρονολογία και αριθμός έκδοσης ή αναθεώρησης (όχι ανατύπωσης) (να παρατίθενται όλες οι χρονολογίες α' μέρους, β' μέρους κτλ.)	1950
Χρονολογία πρώτης έκδοσης (αν είναι διαφορετική)	
Επιστημονικός υπεύθυνος	Δεν δίνονται οι σχετικές πληροφορίες
Επιμελητής	Δεν δίνονται οι σχετικές πληροφορίες
Συντάκτες	Αρτέμιος Θαλασσινός και Σαμουήλ Κάμελ
Θεωρητές/αναθεωρητές	Ευγένιος Μιχαηλίδης
Αριθμός ISDN	Είναι πολύ παλιά η έκδοση και δεν υπάρχει αριθμός ISDN

Μακροδομή του λεξικού

Εξωτερικά χαρακτηριστικά του λεξικού		
Χοντρό ή μαλακό εξώφυλλο;	Μαλακό	
Βιβλίο δεμένο ή θερμοκολλημένο;	Θερμοκολλημένο	
Εγκοπές με το αλφάβητο για τη διευκόλυνση της ανεύρεσης των	NAI	OXI ✓

λημμάτων		
Το βιβλίο παραμένει ανοιχτό πάνω στο γραφείο	NAI ✓	OXI
Σχήμα πρακτικό για δουλειά γραφείου	NAI ✓	OXI
Χρήση εικόνων/φωτογραφιών	NAI	OXI ✓
Ευανάγνωστα τυπογραφικά στοιχεία	NAI ✓	OXI
Αριθμός σελίδων	460	
Ύψος, πλάτος, πάχος του βιβλίου	Ύψος: 24κ. Πλάτος: 17εκ. Πάχος: 2,7 εκ.	
Πρόλογος		
Ύπαρξη προλόγου	NAI ✓	OXI
Μικρός πρόλογος	NAI ✓ (αλλά γραμμένος και στις δύο γλώσσες)	OXI
Ο πρόλογος περιέχει στοιχεία για τα εξής:		
τη λειτουργία του λεξικού	NAI ✓	OXI
τους τομείς που καλύπτονται (π.χ. μουσική, ιατρική κτλ.)	NAI	OXI ✓
τον βαθμό κάλυψης των τομέων αυτών	NAI	OXI ✓
τους χρήστες στους οποίους στοχεύει το λεξικό	NAI ✓ - ελληνόφωνους (πιο συγκεκριμένα στοχεύει στον ελληνόφωνο πληθυσμό της Αιγύπτου και στους Έλληνες σπουδαστές της αραβικής γλώσσας) - αλλόφωνους - ελληνόφωνους και	OXI

	αλλόφωνους	
το επίπεδο γλωσσομάθειας των χρηστών	ΝΑΙ - αρχάριο - μέσο - προχωρημένο	ΟΧΙ ✓
την ηλικία των χρηστών	ΝΑΙ ✓ ποια είναι; (μαθητές και νέοι)	ΟΧΙ
τις πηγές και τα κριτήρια επιλογής των λημμάτων	ΝΑΙ παράθεση:	ΟΧΙ ✓
τις πηγές των παραδειγμάτων: από σώματα κειμένων (και τι είδους κειμένων) από εφημερίδες από τη λογοτεχνία	ΝΑΙ	ΟΧΙ ✓
Ταιριάζουν οι πηγές αυτές με αυτές που αναφέρονται στα λήμματα;	ΝΑΙ	ΟΧΙ
τον αριθμό των λημμάτων	ΝΑΙ Αναφέρετε πόσα.	ΟΧΙ ✓
πληροφορίες για τους λεξικογράφους και την ιδιότητά τους	ΝΑΙ ✓ Ποιες; Καθηγητές Φιλολογοί	ΟΧΙ
άλλα στοιχεία μακροδομής		
ύπαρξη πίνακα συντομογραφιών που χρησιμοποιούνται στη λημματογράφηση	ΝΑΙ ✓ (αλλά όχι χωριστού πίνακα)	ΟΧΙ
ύπαρξη πίνακα συντομογραφιών με τους επιμέρους τομείς που	ΝΑΙ ✓ (αλλά όχι χωριστού	ΟΧΙ

καλύπτονται από το λεξικό (π.χ. μουσική, ιατρική κτλ.)	πίνακα)	
ύπαρξη ενιαίου πίνακα που περιλαμβάνει όσα αναφέρονται στα δύο παραπάνω κελιά	NAI ✓ (πολύ περιορισμένος)	OXI
επιπλέον στοιχεία για τη σωστή χρήση των λέξεων (συνήθως σε πλαίσια)	NAI	OXI ✓
ύπαρξη αυτόνομου τμήματος με στοιχεία γραμματικής	NAI ✓	OXI
ύπαρξη αυτόνομου τμήματος με παροιμίες	NAI	OXI ✓
ύπαρξη πίνακα με τα σημάδια που χρησιμοποιούνται στη φωνητική μεταγραφή	NAI	OXI ✓ Δεν γίνεται φωνητική μεταγραφή
ύπαρξη άλλου είδους πίνακα	NAI ✓ Ποιου; (στο τμήμα της γραμματικής παρατίθενται δύο πίνακες με ρηματικούς τύπους της αραβικής γλώσσας)	OXI
ενημέρωση της μακροδομής για τα εξής:		
σύγχρονη μορφή της γλώσσας. Σημεία ελέγχου οι παρακάτω λέξεις: <i>σιντί</i> <i>σιντιέρα</i>	NAI Μεγάλη ενημέρωση Μέτρια ενημέρωση ναι ναι	OXI ✓ όχι ✓ όχι ✓

φούρνος μικροκυμάτων	ναι	όχι ✓
παλιές λέξεις Σημεία ελέγχου οι παρακάτω λέξεις: <i>ερίτιμος</i> <i>οκά</i> <i>δράμι</i> <i>δραχμή</i>	ΝΑΙ ✓ Μεγάλη ενημέρωση Π.χ. Μέτρια ενημέρωση✓ ναι ναι ✓ ναι ✓ ναι ✓	ΟΧΙ όχι ✓ όχι όχι όχι
Επιρρήματα με διπλή κατάληξη Ελέγξτε επίσης τα εξής ζεύγη: <i>απλά – απλώς,</i> <i>άμεσα – αμέσως</i> Επισημαίνεται η διαφορετική χρήση τους;	ΝΑΙ Αν ναι, καταγράψτε πώς.	ΟΧΙ ✓ ΟΧΙ ✓ ΟΧΙ ✓
ζεύγη αραβικών και ξένων λέξεων Επισημαίνεται η διαφορετική χρήση τους;	ΝΑΙ Αν ναι, καταγράψτε πώς.	ΟΧΙ ✓ ΟΧΙ
κύρια ονόματα. Παρατίθενται; Δίνεται και η μορφή τους που χρησιμοποιείται στον προφορικό λόγο; Σημεία ελέγχου: <i>Κωνσταντίνος</i>	ΝΑΙ ναι	ΟΧΙ ✓ όχι ✓

Κώστας	ναι	όχι ✓
Ιωάννης	ναι	όχι ✓
Γιάννης	ναι	όχι ✓
Σε ειδικό πίνακα	ΝΑΙ	ΟΧΙ ✓
γεωγραφικοί όροι	ΝΑΙ	ΟΧΙ ✓
Σημεία ελέγχου:	(μόνο ονόματα χωρών και πόλεων αλλά και πάλι περιορισμένα)	
Όλυμπος	ναι	όχι ✓
Κρήτη	ναι	όχι ✓
Σε ειδικό πίνακα	ΝΑΙ	ΟΧΙ ✓
ακρωνύμια	ΝΑΙ	ΟΧΙ ✓
Σε ειδικό πίνακα	ΝΑΙ	ΟΧΙ ✓
γενικές συντομογραφίες	ΝΑΙ	ΟΧΙ ✓
Σημεία ελέγχου:		
αφοί	ναι	όχι ✓
π.χ.	ναι	όχι ✓
π.Χ.	ναι	όχι ✓
Σε ειδικό πίνακα	ΝΑΙ	ΟΧΙ ✓
λεξιλόγιο ειδικών πεδίων (π.χ. υφολογίας, τεχνολογίας, βιολογίας).	ΝΑΙ	ΟΧΙ ✓
-φιλολογικής κριτικής		
κυριολεξία	ναι	όχι ✓
μετωνυμία	ναι ✓ (كنایة)	όχι
μεταφορά	ναι	όχι ✓

- τεχνολογίας		
αποκωδικοποιητής	ναι	όχι ✓
πληροφορική	ναι	όχι ✓
υπολογιστής	ναι	όχι ✓
κομπιούτερ	ναι	όχι ✓
πληκτρολόγιο	ναι	όχι ✓
ποντίκι	ναι	όχι ✓
σκληρός δίσκος	ναι	όχι ✓
προγραμματιστής	ναι	όχι ✓
δισκέτα	ναι	όχι ✓
-βιολογίας		
γονίδιο	ναι	όχι ✓
γονότυπος	ναι	όχι ✓

<p>όροι πολιτισμικά εξαρτημένοι. Παραθέστε ποιοι λαμβάνοντας υπόψη τις παρακάτω κατηγορίες.</p> <p>Σημειώστε για κάθε όρο αν δίνονται επιπλέον διευκρινιστικά στοιχεία.</p> <p>Σημεία ελέγχου:</p> <p>- συγγένεια:</p> <p>μπατζανάκης</p> <p>κουνιάδα</p> <p>- προσφώνηση:</p> <p>σεβασμιότατε</p> <p>μακαριότατε</p> <p>- ευχές:</p> <p>καλά στέφανα!</p> <p>χρόνια πολλά!</p> <p>- αντίληψη του χρόνου:</p> <p>κυριακάτικα</p> <p>χειμωνιάτικα</p> <p>- θρησκευτικές τελετές και λατρείες:</p> <p>κόλλυβα</p> <p>αγιασμός</p> <p>- γιορτές και τρόποι γιορτής:</p> <p>κάλαντα</p>	<p>ΝΑΙ ✓ (περιορισμένος αριθμός)</p> <p>Συγγένεια</p> <ul style="list-style-type: none"> - Σύγγαμπος (عديل) - Γαμπρός صهر (=σύζυγος θυγατρός) - Νύφη كنة (σύζυγος υιού) <p>Θείος خال (=αδελφός μητρός)</p> <p>عم (=αδελφός πατρός)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Συμπεθεριό حمأة <p>Προσφωνήσεις</p> <ul style="list-style-type: none"> - μεγαλειότατος جلالة <p>ναι</p> <p>ναι</p> <p>ναι</p> <p>ναι</p> <p>ναι</p> <p>ναι</p> <p>ναι</p> <p>ναι</p> <p>ναι</p> <p>ναι</p> <p>ναι</p> <p>ναι</p> <p>ναι</p>	<p>OXI</p> <p>όχι ✓</p> <p>όχι ✓</p> <p>όχι ✓</p> <p>όχι ✓</p> <p>όχι ✓</p> <p>α) δεν καταγράφεται ✓</p> <p>όχι ✓</p> <p>όχι ✓</p> <p>όχι ✓</p>
---	--	---

ονομαστική γιορτή	ναι	όχι ✓
τσικνοπέμπτη	ναι	όχι ✓
καθαρά (-ή) Δευτέρα		όχι
- θεσμοί της πολιτικής ζωής:	ναι	
προεδρευόμενη δημοκρατία	ναι	
προεδρική δημοκρατία	ναι	όχι
η ταμπακιέρα (=το ουσιώδες)		όχι
		όχι
<p>Για τις παραπάνω λέξεις και για όσες άλλες καταγράψετε, σημειώστε αν παρατίθεται ισοδύναμο και ποιο είναι.</p>		

γυαλιά ηλίου	ναι	
καταγραφή παράγωγων λέξεων	ΝΑΙ ✓ α) στο λήμμα της λέξης-βάσης/ υποταγμένα β) σε ξεχωριστό λήμμα ✓ ترك تركة متروك تعب يتعب اتعب تعب متعب تعس تعيس تعاسة	OXI
καταγραφή υποκοριστικών και μεγεθυντικών	ναι α) στο λήμμα της λέξης-βάσης/ υποταγμένα β) σε ξεχωριστό λήμμα	όχι ✓
ανύπαρκτες λέξεις	ΝΑΙ	OXI ✓
λαθεμένες λέξεις (λάθη τυπογραφικά, ορθογραφικά, μορφολογικά κ.ά.)	ΝΑΙ καταγραφή	OXI ✓

Στοιχεία μικροδομής του λεξικού

ιεράρχηση των πληροφοριών του λήμματος	ΝΑΙ	OXI ✓
τυπογραφική απόδοση των διαφορετικών πληροφοριών του λήμματος: σε	ΝΑΙ	OXI ✓

συγκεκριμένο τύπο τυπογραφικών στοιχείων αντιστοιχεί συγκεκριμένη πληροφορία		
<p>φωνητική μεταγραφή</p> <p>α) ολόκληρων των λέξεων</p> <p>β) μέρους των λέξεων.</p> <p>Διευκρινίστε ποιου.</p> <p>- με χρήση του διεθνούς φωνητικού αλφαβήτου</p> <p>- με άλλου είδους μεταγραφή.</p> <p>Διευκρινίστε τι είδους.</p>	<p>NAI</p> <p>ναι</p> <p>ναι</p> <p>ναι</p> <p>ναι</p>	<p>OXI ✓</p> <p>όχι</p> <p>όχι</p> <p>όχι</p> <p>όχι</p>
καταγραφή του ειδικού πεδίου στο οποίο ανήκει η λέξη (π.χ. ιατρική, μουσική κ.ά.)	<p>NAI ✓</p> <p>(πολύ περιορισμένη και επιλεκτική)</p>	OXI
<p>καταγραφή γραμματικών πληροφοριών</p> <p>- άρθρο</p> <p>- κατηγορίες του λόγου</p> <p>- στοιχεία κλίσης (πτώσεις, αριθμοί, καταλήξεις αρχικών χρόνων και μετοχών των ρημάτων κτλ.)</p>	<p>NAI ✓</p> <p>ναι</p> <p>ναι</p> <p>ναι ✓ (μόνο τον αριθμό)</p>	<p>OXI</p> <p>όχι ✓</p> <p>όχι ✓</p> <p>όχι</p>
καταγραφή συντακτικών πληροφοριών (π.χ. δίνω σε κάποιον/κάποιου κάτι)	ναι	όχι ✓
<p>απόδοση των πολλών σημασιών των πολύσημων λέξεων.</p> <p>Αποδίδονται όλες οι σημασίες που καταγράφονται στο αραβο-αραβικό λεξικό المنجد في اللغة والا علام</p>	NAI ✓	<p>OXI</p> <p>OXI ✓</p> <p>(Δεν ήταν δυνατή η σύγκριση των δύο λεξικών διότι ένας πολύ μεγάλος αριθμός λέξεων του αραβο-</p>

ομώνυμες λέξεις που καταγράφονται ως πολύσημες (π.χ. <i>τόνος</i>)	Ναι ✓ كعب	αραβικού λεξικού δεν περιλαμβάνεται στο αραβοελληνικό λεξικό. Αυτό προφανώς οφείλεται στο ότι το αραβο-αραβικό λεξικό είναι πολύ πιο σύγχρονο από το αραβο-ελληνικό).
πολύσημες λέξεις που καταγράφονται ως ομώνυμες (π.χ. <i>τέντα</i>)	Ναι	(δεν βρέθηκαν σχετικά λήμματα στο γράμμα T) Όχι ✓
καταγραφή της μεταφορικής χρήσης των λέξεων	NAI	OXI ✓
δίνεται η μεταφορική χρήση χωρίς να σημειώνεται με ιδιαίτερο τρόπο ότι πρόκειται για μεταφορά	NAI	OXI ✓
καταγραφή του επιπέδου ύφους των λέξεων [οικείο – τυπικό (επίσημο, λόγιο)].	NAI α) με ισοδύναμο ίδιου ύφους. Ποιο; β) με ρητή δήλωση. Ποια;	OXI ✓ α) δεν καταγράφεται ✓ β) δεν καταγράφεται το επίπεδο ύφους
σήμανση της φόρτισης των λέξεων	NAI	OXI ✓ α) δεν καταγράφεται ✓
σήμανση των λογοτεχνικών λέξεων	ναι	όχι ✓ δεν καταγράφονται ✓

σήμανση των λέξεων που χρησιμοποιούνται κυρίως στον προφορικό λόγο	ναι	όχι ✓ α) δεν καταγράφονται ✓ β) δεν καταγράφεται η χρήση τους στον προφορικό λόγο
σήμανση των λέξεων που εκφράζουν ειρωνεία	NAI	OXI ✓
<p>παραδείγματα.</p> <p>α) παροιμίες</p> <p>β) τυχαίοι συνδυασμοί λέξεων (π.χ. <i>μεγάλος δρόμος, άσχημο πρόσωπο</i>)</p> <p>γ) γενική αναφορά στο συμφραστικό περιβάλλον (π.χ. στο λήμμα <i>στενός</i> αναφέρεται ότι <i>λέγεται για ρούχα</i>)</p> <p>γ) συμφράσεις ή ημιστερεότυπες εκφράσεις</p>	<p>Nai</p> <p>Nai ✓</p> <p>تجنس</p> <p>اتحف</p> <p>تجوف</p> <p>ναι</p> <p>ναι ✓</p> <p>قانون عرفي</p> <p>احكام عرفية</p> <p>عسكرية</p> <p>احكام</p> <p>تنصر</p> <p>انتهاز الفرصة</p> <p>تخلف</p>	<p>Όχι ✓</p> <p>Όχι</p> <p>όχι ✓</p>

δ) στερεότυπες εκφράσεις	ναι ✓ (πολύ περιορισμένα) تالله	
Υπαρξη παραπομπών (π.χ. στο λήμμα <i>άρκτος</i> μπορεί να υπάρχει παραπομπή στο λήμμα <i>αρκούδα</i> ή/και αντιστρόφως).	ΝΑΙ ✓ παραπομπές α) για λόγους ορθογραφίας (π.χ. στο λήμμα <i>αυγό</i> βλ. <i>αβγό</i>) β) για λόγους μορφολογίας ✓ γ) άλλες	ΟΧΙ
παράθεση ετυμολογίας	Ναι α) σε όλα τα λήμματα β) σε κάποια λήμματα	Όχι ✓

Συμπεράσματα

- Τελικά σε ποιους χρήστες στοχεύει το λεξικό; Πού στηρίζεται αυτό;
Το λεξικό, σύμφωνα με τους συντάκτες του, στοχεύει στον ελληνισμό της Αιγύπτου. Αυτό σημαίνει ότι στοχεύει σε χρήστες οι οποίοι έχουν κάποια γνώση της αραβικής γλώσσας και οι οποίοι έχουν συγκεκριμένες επικοινωνιακές ανάγκες.
Δυστυχώς το λεξικό έχει βασικές ελλείψεις και συνεπώς δεν θα μπορούσε να ικανοποιήσει τις γλωσσικές ανάγκες του Έλληνα μαθητή που επιθυμεί να μελετήσει και να μάθει την αραβική γλώσσα.

-Πώς κρίνετε το επίπεδο της μετάφρασης των όρων; Για τη διατύπωση του συμπεράσματός σας δώστε παραδείγματα.
Δυστυχώς δεν έχω το απαιτούμενο επίπεδο γνώσης της αραβικής γλώσσας για να κρίνω το επίπεδο μετάφρασης των όρων. Για τη συμπλήρωση του πίνακα είχα τη βοήθεια φυσικού ομιλητή της αραβικής γλώσσας.
Αυτό το οποίο είναι φανερό είναι η έλλειψη επιστημονικών κριτηρίων και πηγών στην επιλογή των λημμάτων που παραθέτουν οι συντάκτες του λεξικού. Το λεξικό

δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ερμηνεία των ρηματικών τύπων τα λήμματα των οποίων, για κάποιο αδιευκρίνιστο λόγο, παρατίθενται στο γ' πρόσωπο του αορίστου (π.χ. *παρεπλανήθη, εξεδίκηθη, ετρόμαξε* κλπ).

Επίσης επειδή η χρονολογία έκδοσης του λεξικού είναι πολύ παλιά, οι ερμηνείες είναι γραμμένες στην καθαρεύουσα και έτσι το λεξικό γίνεται δυσλειτουργικό για το σύγχρονο Έλληνα ομιλητή.

Πιο συγκεκριμένα το λεξικό παρουσιάζει σημαντικές ελλείψεις ως προς τα παρακάτω:

- (α) παράθεση σύγχρονων λέξεων και εκφράσεων
- (β) πληροφορίες σχετικές με τη διαφοροποίηση της σημασίας των λέξεων σε σχέση με το περιβάλλον
- (γ) παράθεση πολιτισμικών όρων, παροιμιών, σύγχρονων ιδιωματισμών και συμφράσεων
- (δ) παράθεση λέξεων σχετικών με την τεχνολογία
- (ε) παράθεση ολοκληρωμένων προτάσεων στις οποίες να φαίνεται η χρήση της λέξης)
- (στ) ιεράρχηση των πληροφοριών του λήμματος
- (ζ) φωνητική μεταγραφή

Πληροφορίες σχετικές με το αραβο-αραβικό λεξικό που χρησιμοποιήθηκε:

Τίτλος λεξικού:

المنجد في اللغة والا علام

(1994) Dar-el-Machreq, Sarl Publsihers, Beirut, Lebanon